

(1)

De 6689

40

ULB Halle
000 358 436 3/1

פירוש המשניות להרמב"ם

על

מסכת מכות.

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT

LEHRSTUHL FÜR ANTIKVA

Unter den kostbaren Erwerbungen hebräischer und arabisch-hebräischer Handschriften, welche die hiesige Königliche Bibliothek in den letzten drei Jahren gemacht hat, gehört die des arabischen Originals des Mischna-Commentar's von Maimonides zu den werthvollsten. Die hebräische Uebersetzung dieses um seines Autors willen hochgeschätzten Commentar's erweckt, wie sie den Talmudausgaben beigedruckt ist, bekanntlich wegen ihrer zahllosen Fehler auf Schritt und Tritt Anstöße und Bedenken; weniger bekannt ist es vielleicht, dass die ältesten Ausgaben dieser Uebersetzung die meisten dieser Fehler schon enthalten. Eine Herstellung des corrupten Uebersetzungstextes nach dem arabischen Original ist schon längst sehnlicher Wunsch aller Talmudkenner und für einzelne Stellen haben auch Neubauer und B. Goldberg bereits Berichtigungen nach den Oxforder und Pariser Handschriften geliefert¹⁾. Schon unmittelbar nach dem Ankauf ward von mehreren Seiten der Wunsch nach einer Probepublication laut, und ich ergriff daher gerne jetzt die durch die Programmausgabe gebotene Gelegenheit einen ganzen Tractat im arabischen Original und mit der hiernach berichtigten hebräischen Uebersetzung herauszugeben. Für die Wahl des Tractats war der durch die Gelegenheit eng bemessene Raum bestimmend.

Für den arabischen Text konnte ich 2 hiesige Handschriften benutzen: Ms. Or. Qu. No. 568²⁾ u. No. 569, von denen die erstere, ausserordentlich sorgfältig geschriebene, 18 Jahre nach dem Tode Maimonides' copirt wurde; gleichwohl bot die zweite bedeutend jüngere Handschrift ziemlich oft die besseren Lesarten. Varianten gebe ich nur da an, wo beide Handschriften fehlerhaft sind und wo die richtige Lesart nicht aus dem Sinn und der hebr. Version sich unzweifelhaft ergibt.

Für den hebräischen Text verglich ich die hebr. Handschrift Ms. Or. Fol. No. 567, sowie die Druckausgaben Ven. 1546, Mantua 1561 und Riva di Trento 1541; aber sie boten wenig Verbesserungen gegenüber den neueren Ausgaben. Die von mir nach dem Original angebrachten Berichtigungen, habe ich durch eckige Klammern ([]) gekennzeichnet und die herkömmliche Lesart in die Anmerkung verwiesen, die zur Unterscheidung von den arab.

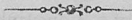
¹⁾ Vgl. Steinschneider, die hebr. Handschriften der Kgl. Bibl. S. 66.

²⁾ Dass diese Handschrift auch den Tractat Makkoth enthält, ist bei Steinschneider, a. a. O. S. 67 zu ergänzen.

Textvarianten hebräisch geschrieben sind. Meinem Zwecke gemäss beschränkte ich mich in diesen auf die zur Begründung der Textberichtigungen bestimmten Bemerkungen und habe nur hier und da durch eine kurze Bemerkung auf eine innere Schwierigkeit der Erklärung andeutend hingewiesen. Ausser den üblichen Abbreviaturen findet sich בהעתיא איתא = בהעתיקה והעתיקה. — Im arabischen Text habe ich die Schreibung der Handschriften גא f. גא, שי f. שי u. s. w. beibehalten, dagegen in גא־ת u. s. w. ein Hamza eingefügt; auch die vulgären Formen wie אֶרְיִן als Nominativ u. s. w., לא יקטלו für classisches לא יקטלון, wurden, da sie gut bezeugt sind, beibehalten.

Der beigefügte Mischnah-Text der arabischen Handschriften zeigt nicht wenige Abweichungen von dem unserer Talmud- und Mischna-Ausgaben, und berührt sich oft mit dem Mischna-Text des T. Jeruschalmi. Nur da, wo beide Handschriften die abweichende Lesart enthielten oder diese durch den Commentar selbst belegt war, nahm ich sie auf, sonst liess ich die herkömmliche Lesart stehen. Besondere Varianten für die Mischna zu geben, lag ausser dem Zweck dieser Publikation.

Eine vollständige Herausgabe der nach dem Original berichtigten Uebersetzung des Commentars kann bei dem allgemein anerkannten Bedürfniss nur eine Frage der Zeit sein. Wenn diesem Specimen der Nachweis gelungen ist, dass der arg verwahrloste Text der Uebersetzung (von der übrigens eine ziemliche Anzahl Fehler auf den Uebersetzer selbst zurückgeht) vollständig befriedigend wiederherzustellen ist und wenn sie zu einer baldigen Verwerthung der kostbaren Handschriftenschätze der Kgl. Bibliothek nach dieser Seite hin den Anlass gibt, so hat es seinen Zweck erfüllt. — Dass der Besitzer der Druckerei, Herr H. Itzkowski, der selbst des Inhalts sehr kundig ist, mir die Correcturen sehr vereinfacht hat, sei schliesslich dankend hervorgehoben.

מסכת מכות

פרק א'

כיצד העדים נעשים זוממים מעידים אנו את איש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרין יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים: מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרין יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: מעידים אנו את איש פלוני שגורש את אשתו ולא נתן לה כתובה והלא בין היום בין למחר סופו ליתן לה כתובה אומרין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו אם נחאלמנה או נהגרשה ואם מתה יירשנה בעלה:

אָלֹ שִׁמְנוּ הָעֵדִים הַלְלוּם לְפִי שֶׁהֵם מַעֲיִדִים עַל
זֶה שֶׁהוּא חָלַל הַיְינוּ פּוֹסְלִים זֶרַעַם וְהַתּוֹרָה
אִמְרָה וְעֵשִׂיתֶם לוֹ כְּאִשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לֵאחֲזוֹ לוֹ
וְלֹא לִזְרַעוֹ וְכֵן אֵין חֵיבִין עֵדִים זּוֹמְמִים גְּלוּת שֶׁנֶּאֱמַר
הוּא יָנוּם וְנוֹמֵר וְלֹא זּוֹמְמִים אֲבָל הֵם חֵיבִין
מִלְּקוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצְדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ
אֶת הַרְשָׁע וּלְמַדְנָו מִפִּי הַשְּׁמוּעָה בְּפִירוּשׁ פֶּסוּק
זֶה שִׁישׁ בּוֹה רִמּוּ כִּי כִשְׁעִידוּ עֵדִים וְהִרְשִׁיעוּ
צְדִיק וְהִצְדִּיקוּ רָשָׁע [וְאִחֲ"כ הַעִידוּ אַחֲרֵים בְּהַפֵּךְ
זֶה]¹ וְהִצְדִּיקוּ צְדִיק וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁע שֶׁמִּלְּקִין
אֶת הַרְשָׁע שֶׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצְדִּיק וְהוּא שֶׁנֶּאֱמַר
אִם בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע יִהְיֶה אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁהִרְשִׁיעוּ
בּוֹ אִיזֶה דָּבָר שִׁיחִיָּה וְאִזְהָרָה שֶׁלָּהֶם מָה שֶׁנֶּאֱמַר
לֹא תַעֲנֶה בְרַעַךְ עַד שֶׁקָּר וּלְפִיכֵךְ מִלְּקִין אוֹתוֹן
וְכַךְ פִּירֵשׁ הַש"ס:

לֹךְ גַּעֲלֵנָא אַלְשֶׁהוּד חֲלָלִים לְשֶׁהֶאֱדַתְהֶם
עַלִי דְלֵךְ אֵנָה חֲלָל לִזְנֵבֵי אֵין וְכַסֵּל
זֶרַעַם וְאַלְלָה יִקּוֹל וְעֵשִׂיתֶם לוֹ *כְּאִשֶׁר זָמַם
לַעֲשׂוֹת לֵאחֲזוֹ לוֹ^b וְלֹא לִזְרַעוֹ וְכַדְלֵךְ אֵינֵנָא
לֹא יָלוּם עֵדִים זּוֹמְמִין גְּלוּת לְקוֹל אַלְלָה
הוּא יָנוּם הוּא^c וְלֹא זּוֹמְמִין וְאִנְמָא
יְלִזְמֵהֶם^d מִלְּקוֹת לְקוֹי וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצְדִּיק
וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע וְנָא אֲלִנְקֵל אֵין פִּי
דְלֵךְ אִשְׁאָרָה אֵנָה אִדָּא שֶׁהָד שֶׁהוּד וְהִרְשִׁיעוּ
צְדִיק וְהִצְדִּיקוּ רָשָׁע תָּם שֶׁהָד אֲכָרֹן בְּצַדֵּי
דְלֵךְ וְהִצְדִּיקוּ צְדִיק וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁע פִּינְצֵב
אַלְרִשָׁע אֲלֵדִי הַרְשִׁיעַ הַצְדִּיק וְהוּא קוֹי אִם
בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע כֵּאֵן דְלֵךְ אֲלֵאֲמַר אֲלֵדִי
הַרְשִׁיעוּ בּוֹ אִי שִׁי כֵּאֵן וְאִזְהָרָה שֶׁלָּהֶם
יְצַבֹּן מִלְּקוֹת וְכִדָּא בֵּאֵן פִּי אֲלֵתְלָמוּד.

קוֹי לֹא תַעֲנֶה בְרַעַךְ עַד שֶׁקָּר וּלְדֵלֵךְ

a) B וְנֵב. b) Fehlt in A u. B. c) Fehlt
in A u. Hb. d) A יְלִזְמָה, B יְלִזְמָה, Hb
richtig הם חייבים שיהיה.

¹ ז"ל המעתיק: "ואח"כ באו עדים אחרים" לפי
שבכתב יד שלפניו היה כתוב "בעד" במקום "בצד".

מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב להבירו אלף זוו על מנת ליתנן מיכאן ועד שלשים יום והוא אומר מיכאן ועד עשר שנים אומדין כמה אדם רוצה ליתנן ויהא אלף זוו בידו בין נותנן מיכאן ועד שלשים יום ובין נותנן מיכאן ועד עשר שנים: מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב להבירו מאתים זוו נמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מיכאן לידי תשלומין דברי ר' מאיר וחכמיא כל המשלם אינו לוקה:

¹מאמרם כל המשלם אינו לוקה ולא אמרו כל הלוקה אינו משלם יתבאר לך העקר הקבועה אצלנו כי כשיעשה אדם הטא שהוא חייב עליו מלקות מצד אחד ותשלום ממון מצד אחר משלם ואינו לוקה וזה בעדים זוממין והחובל בהבירו בלבד כמו שנתבאר בכתובות והלכה כחכמים:

מן קוי כל המשלם אינו לוקה ולם יקולוא כל הלוקה אינו משלם יבין לך אלאצל אלמאצל ענדנא אן אדא עמל אלמאנסאן דנבא ילומה פיה מלקות מן נהה וזון מאל מן נהה אכרי משלם ואינו לוקה והדא פי עדים זוממין וחובל בהבירו פקט עלי מא תבין פי כתובות והלכה כחכמים.

מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים נמצאו זוממין לוקין שמונים משום לא תענה ברעך עד שקר ומשום ועשיהם לו כאשר זמם לעשות לאחיו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין לוקין אלא ארבעים: משלשין בממון ואין משלשין במכות כיצד העידוהו שהוא חייב להבירו מאתים זוו נמצאו זוממין משלשין ביניהן העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים נמצאו זוממין כל אחד ואחד לוקה ארבעים:

משלשין שיחשבו בתשלומי אותו הממון כפי מנינם ואמרה תורה במחוייבי מיתה אשר הוא רשע למות ונאמר במחוייבי מלקות אם בן הכות הרשע הנה כי כמו שיהרג כל אחד מהן כמו בן לוקה המלקות השלם: ואין הלכה כרבי מאיר:

משלשין אן יתחאצצוא פי דפע זלך אלמאל עלי חסב עדרהם וקאל אללה פי מחוייב מיתה אשר הוא רשע למות וקאל פי מחוייב מלקות אם בן הכות הרשע פכמא יקתל כל ואחד מנהם כדאך יצרב אלצרב אלכאמל ואין הלכה כרבי מאיר.

אין העדים נעשים זוממין עד שיוימו את עצמן כיצד אמרו מעידים אנו את איש פלוני שהרג את הנפש אמרו להן היאך אתם מעידים שהרי הנתרג או ההורג היה עמנו אותו היום במקום פלוני אין אלו זוממין אבל אם אמרו להן היאך אתם מעידים שהרי אתם הייתם עמנו באותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונתרגין על פיהם:

אמרה תורה והנה עד שקר העד ולא נאמר עדות שקר עד שתהיה העדות על עצם העדים לא על הדבר שהעידו עליו [אבל אם היא על קאל והנה עד שקר ולם יקל עדות שקר חתי תכון אלשהאדה עלי נפס אלשהוד לא עלי אלשי אלדי שחרוא פיה אמא אן

(¹) בהע"א "ומשלם" אבל ליתא בכ"י הערביים.

כאלפיהם פי אלשי אלדי שהדוא פיה פהי
 עדות מוכחשת וידפֿע כלאם הולא והולא
 וכאן מא תם שהאדה אצלא: וקי ונהרגין
 על פיהן יעני יִהרגו העדים על פי אלו
 שהזימום ועלי אנהם תרי ותרי לכוּן
 אלשהאדה עלי נפס אלשהור ולם^a יעתרצוא
 לנפס אלשהאדה לא לאתבאתהא ולא
 לאבטאלהא לאנהם יקולון נחן לא^b נעלם
 הל הדא קתל כמא זעמתם או למ יקתל
 ולא ילזמנא תחציל שהארתכם^c לכן אלדי
 נשהד בה אנכם נתם פי אלבלד אלפלאני
 פי אליום אלפלאני ולדלך יקבל קולהם ויהרגו העדים.

הדבר שהעירו עליו¹ היא עדות מוכחשת
 ונדהו דבריהם של אלו [ואלו]² וכאלו אין
 שם עדות כל עקר: ואמרו ונהרגו על פיהם
 ר"ל שיהרגו העדים על פי אלו שהזימום³
 ואע"פ שהם תרי ותרי לפי שהעדות על עצמם
 של עדים ולא באו להעיד על עצמה של
 עדות לא לקיימה ולא לבטלה לפי שהם
 אומרים אנו אין אנו יודעים אם זה הרג כמו
 שאתם הושבים⁴ או שלא הרג ואין עלינו
 לדעת עדותם אבל מה שאנו מעידים שאתם
 הייתם במקום פלוני ביום פלוני לפיכך שומעין
 דבריהם ויהרגו העדים:

באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפילו מאה כלם יתרגו ר' יהודה
 אומר אסטסים⁵ היא זו אינה נהרגת אלא כת הראשונה בלבר:

מעני הדא אלקול אנה אדא שהד שהור
 אן ראובן הרג שמעון תם גא קת וחושים
 והזימו אולא־ך אלשהור תם גאזא שהור
 א־כרין ושהדוא בתלך אלשהאדה בעינהא
 אלתי שהד בהא אלשהור אלואול והי אן
 ראובן הרג שמעון והזימו איצא קת וחושים
 להולא אלשהור אלתיאני וכדלך תואלת
 ורואבע ולו גא־ת אלף כת ואחדה בעד
 ואחדה תשהד כלהא בשאהדה ואחדה ושני
 עדים עומדין ומזימין את כולם כולם יתרגו
 על פי השנים האלו וקאל ר' יהודה
 מתעבבא מן דלך אסטסים הי זו מאבד מן
 אסטסים^d והו אלנילג מעני דלך אנה קאל
 כאן שהאדה הולא אלמזימין קדר צבאג
 כל מא^e אנצ־ה בהא תלוות כמא תקול אן
 כל מן ישחד תלך אלשהאדה יקתל אינה

פירוש זה המאמר כי כשיעידו העדים
 שראובן הרג את שמעון אחר כן בא קת
 וחושים והזימו אותם עדים ואחר כך באו
 עדים אחרים והעידו אותו העדות בעצמו
 שהעידו העדים הראשונים והוא שראובן הרג
 את שמעון והזימו גם כן קת וחושים לאותם
 העדים השניים וכן השלישיים ורביעיים ואפילו
 באו אלף כתות זו אחר זו ויעידו כולם עדות
 אחת ושני עדים עומדין ומזימין את כולם
 [כולם]⁶ יתרגו על פי שנים האלו: ורבי
 יהודה אומר כאילו הוא תמה מזה אסטסית
 היא זו גזור מן אסטסים והוא צבע שצובעים
 בו כעין תכלת ונקרא בערבי נילג פירוש זה
 אמר כאילו עדות אלה המזימין יורה של
 צבעים כל מה שננע בה יצטבע כמו שזה
 אומר שכל מי שיעיד אותו עדות יהרג ואין
 נהרגין אלא כת ראשונה בלבד ואין שומעין
 מאותן שבאין אחר כן. ואין הלכה כרבי
 יהודה לפי שאילו נתבררה עדות העדים השני

a) B ולא. b) B מא. c) A שהאדתהם, ebenso Hb. עדותם, nach dem Vorhergehenden und Folgenden unpassend. d) B אסטס. e) B מן.

¹ הוספתי מכ"י הער'. ² חסר בהעתקה. ³ כהע"א "שהזימו". ⁴ היה לו להעתיק "אומרים". ⁵ ככ"י A "אסתאסיס" וכן לקמן. ⁶ חסר בהעת'.

ולא ימצא להם מויטין היה נהרג ראובן עם
 העדים הראשונים שהוזמו וגם כן אלו באו
 עדים וזימו קהת וחושים יהרג ראובן וקהת
 וחושים וינצלו העדים הראשונים ועל זה
 תקיש:
 נאזא שהוד זימו קהת וחושים יקתל קהת וחושים וראובן ויכלץ אלשהוד אלאוול ועלי
 הדא פקס.

אין העדים הוזממו נהרגין עד שיגמר הדין שחרי הצדוקים אומרים עד
 שיהרג שנאמר נפש תחת נפש אמרו להן חכמים והלא כבר נאמר ועשיהם לו
 כאשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים אם כן למה נאמר נפש תחת נפש
 וכול משעה שקבלו עדותן ויהרגו תלמוד לומר נפש תחת נפש הא אינן נהרגין עד
 שיוגמר הדין:

כשנהרג אותו שהעידו עליו ואחר מות
 הוזמו העדים לא יהרגו כמו שנאמר כאשר
 זמם לעשות לאחיו ועדיין אחיו קיים [אבל
 יש כת ביר הדיינים בכל זה כמה שהסכימו
 עליו]¹:

אזא קתל אלמשהוד עליה ובעד מותה
 הוזמו עדיו לא יקתלוא אלקול אללה כאשר
 זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים לכן
 אלהכאם ישתדון פי גמיע b דלך במא
 יגמעון עליה.

על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת העדות בשנים
 למה פרט הכתוב בשלשה אלא להקיש שלשה לשנים מה שלשה מוימין את השנים
 אף השנים מוימין את השלשה מניין אפילו מאה ת"ל עדים ר' שמעון אומר מה שנים
 אינן נהרגין עד שיהוא שניהם זוממין אף השלשה אינן נהרגין עד שיהוא שלשתם
 זוממין מנין אפילו מאה ת"ל עדים ר' עקיבה אומר לא בא השלישי אלא להחמיר עליו
 ולעשות דינו כיוצא באלו אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה
 על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה:

דברי רבי עקיבא פירושו כי העדות היתה²
 מתקיימת בשנים וכשנלוה אליהם שלישי יהרג
 עמהם אם הוזמו שלשתן ואילו הוים הוא לברו
 לא יהרג ולא נתחייב מיתה אלא על שנצטרף

קוי ר' עקיבה מענאה אן אלשהאדה כאנת
 תחבת באחנין פלמא אנצאף אליהם תאלת
 יקתל מעהם אם הוזמו שלשתם ולו הוים וחדה
 לם יקתל פלם יוגב עליה אלקתל אללא

a) So die Codd. (B ohne א). b) Fehlt in B. ¹ כמה שבועים נפלו כאן בהעתקה זו"ל
 „אבל החכמים מעידים שהרי הסכימו עליו“ כי
 במקום „החכמים“ (בער' אלהכאם) צ"ל „הדיינים“, ובמקום הער' „ישתדון“ ט"ס היתה בכ"י המעתיק
 „ישתדון“ (= מעידים), ומלת „הסכימו“ נהפכה בטעות „להסמיכו“; ובהגם נלאה ר"יב זצ"ל להשיב
 הדברים על אופנם: ועדיין לא נתבררו דברי רבינו כל צרכן ואולי כוון למה שכתב ב"הח בהלכות
 רוצה ושמירת נפש פרק ד' ה"ח ע"פ הגמרא פרק הגשרפין (דף פ"א ע"ב) „ההורג נפשות
 וכו' כל אלו הרצחנים כונסין אותן לכיפה“ וגם מתני' דילן בהורג נפש איירי. ² חסר
 בכ"י העברי.

מכות פרק א

אנציאפה לעוברי עבירה ומלאם ר' עקיבה ור' שמעון צחיה וליים עליהמא אכתלאף ואנמא כל ואחד וגה וגהא צחיהא: והוא אלדי קלנא עד שיוזמו כולן בשרט אן ישחד כל ואחד מנחם בתוך כדי דבור חבירו פתכון כלאה עדות אחת וכאן הכל העידו בכת אחת.

לעוברי עבירה ודברי רבי עקיבא ור' שמעון קיימין ואין עליהם חולק ואולם כל אחד מהם ענין ברור: זה שאמרנו עד שיוזמו כולם ובלבד שיעיד כל אחד מהם בתוך כדי דבור חבירו ויהיה הכל עדות אחת וכאלו כולם העידו עדות בכת אחת:

מה השנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן במלה אף השלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותם במלה מניין אפילו מאה ת"ל עדים אמר ר' יוסי כמה דברים אמורים כדיני נפשות אבל כדיני ממונות תתקיים העדות בשאר ר' אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחים שראו כאחת שהרג זה את הנפש:

מעני קול רבי אנה אדא גא קרוב ולם יג' לישחד עלי דלך אלשכין ואנמא גא לירי פעלה ולם יעלם הל תם קרוב לו ירי מא ראי' הו או לא פאנה תתקיים העדות בשנים כשרים מן גמלה אלמשאהדין ולא נכאלי ען אלבקייה והלכה כרבי.

ענין דברי רבי כי כשיבא קרוב ולא בא להעיד על האיש ההוא אבל בא לראות מה שיעשה ולא ידע אם יש שם קרוב וראה מה שראה [או לא]¹ תתקיים העדות בשנים כשרים מכלל הרואים ולא נשניה לנשאים. והלכה כרבי:

היו שנים רואין אותו מחלון זו ושנים רואין אותו מחלון זו ואחד מתרה בו באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדויות לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוכמת הוא והן נהרגין והשניה פטורה ר' יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד שיהיו פי שני עדיו מחרין בו שנאמר על פי שנים עדים ד"א על פי שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן:

הוא אלדי התרה בו אדא ראי אלעדים פהו ינציאף אליהם ואן לם ירהם פלא ינציאף פלדלך אדא כאן הוא אלמתרה רואה שני העדים שבחלון זה ושני עדים² שבחלון האחר ובדלך הם כלהם רואין את המתרה הרי זה מצרפין ויציר אלכל עדות אחת. ואין הלכה כר' יוסי: וקוי שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן הו קול צחיה מעול עליה.

זה שהתרה בו כשראה העדים יצטרף עמהם ואם לא ראה אותם לא יצטרף ולפיכך כשהיה זה המתרה רואה שני העדים שבחלון זה ושני העדים שבחלון אחר וכמו כן הם כולם רואים את המתרה הרי זה מצטרפין ויחזור הכל עדות אחת. ואין הלכה כרבי יוסי: ואמרו שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן הוא דבר ברור וראוי לסמוך עליה:

מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו² בית דין אין סותרין את דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דינו של פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה והרג: [מי שברח מח"ל לא"י סותרין את דינו]³.

a) So beide Codd.

¹ (הוספתי ע"פ כ"י הער.) ² חסר בב' כ"י; אבל עיין קושית הגמרא. ³ גם זה חסר בהעתקה.

מכות פרק א ב

סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת הכלנית ר' אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה ר' טרפון ור' עקיבה אומרים אלו היינו בסנהדרין לא נהרג בה אדם לעולם ר' שמעון בן גמליאל אומר אף הן מרבין שופכי דמים בישראל:

קד ביינא פי אוול סנהדרין אן אלסמיכה אנמא תכון בארץ ישראל פאדא קדמוא אלסנהדרין פי ארץ ישראל פלהם אן יחכמוא בארץ ובחוצה לארץ דיני קנסות ודיני נפשות לכן לא תחכם דיני נפשות בחוצה לארץ אלא פי וקת תחכם דיני נפשות בארץ a ישראל *ולא תחכם דיני נפשות בארץ ישראל b נאהך פי c גורחא אלא בזמן שבית דין הגדול בלשכת הגזית לקולי תעי לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט בזמן שיש כהן מקריב על גבי המזבח יש דיני נפשות ובשרט כון אלסנהדרין פי לשכת הגזית אעני פי אלמקדש כאציה: והדא אלדי דכרי מן תקליל אלקתל ינבגי d אן יעתמד אלסנהדרין הדא כאלתהכת ואלתואני פי אללאחכאם פאן לס 'מכנהם ואסתקלת

כבר בארנו בפרק ראשון ממסכת סנהדרין כי הסמיכה בארץ ישראל [ואם נסמכו הסנהדרין באי] ¹ יש להם רשות לדון בארץ ובחוצה לארץ דיני קנסות ודיני נפשות אבל אין דיני נפשות בחוצה לארץ אלא בזמן שדנין דיני נפשות בארץ ישראל [ואין דנין דיני נפשות בארץ ישראל כ"ש בהויל] ² אלא בזמן שביד הגדול בלשכת הגזית כמו שנאמר לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט בזמן שיש כהן מקריב על גבי המזבח יש דיני נפשות ובלבד שיהיו הסנהדרין בלשכת הגזית כלומר במקדש ממש: וזה שזכר ממיעוט המיתה ראוי שיכוונו הסנהדרין זה בהתבוננות ומתון בדנין ואם אינן יכולין ונתקיימה העדות על מי שחייב מיתה יש להם להמית אפי' אלה איש [יום אחר יום] ³ כשיזדמן זה שיהיה ראוי על פי התורה:

אלשהאדה עלי מן אסתחק אלקתל פהם יקתלון ולו אלה שכץ יומא e בעד יום אדא אתפך דלך ילום בגוה אלשרע.

פרק ב.

אלף הן הגולין ההורג נפש בשגגה היה מעגול במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו היה יורד בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה גולה אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו והרגתו היה עולה בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה אינו גולה זה הכלל כל שדרך תורדתו ⁴ גולה ושלא דרך תורדתו אינו גולה: נשמט הברול מקנתו והרג

a) A ארץ. b) Das Vorangehende von an fehlt in A und Hb. c) Fehlt in B. d) B יעני, aber Hb ראוי. e) Die Codd. יום.

¹ גם זה הוספתי על פי הכי כ"י הער. ² נשמט מהעת' ובלאו אלו הדברים שהוספתי מכ"י הער' האחד אין לזה הבנה. ועיין בייחה פי י"ד מהלכות סנהדרין הלכה י"א. ³ בהע"א "ביום אחד". ⁴ כן הוא בשני כ"י (וכן הוא במשנה דירושלמי) אלא שכ"י B נכתב בין השורות "יורדתו" והכי איתא ג"כ בפרוש המשנה.

ר' אומר אינו גולה והכמים אומר גולה מן העץ המתבקע ר' אומר גולה הכמים אומרים אינו גולה:

המעגל במעגלה היא אבן חלקה שהבנאין אצלינו מהליקין וממשמשין בו השטחים עד שמבהיקין: ואמרו כל שדרך ירדתו ואפילו ירדה שהיא לצורך עליה כמו שנאמר ויפל [עליו] וימות: ורבי אומר שזה שנאמר ונשל הברזל מן העץ ר"ל מן העץ המתבקע והכמים אומרים מעצו: ופי' קתו¹ העץ שאוחזין ביד. [והלכה כהכמים]²:

המעגל במעגלה ימלם באלמלסה והו חגר יתדהא אלבנאין^a ענדנא ידלסון בהא אלסמח^b אלי אן חברק ותלמע: וקו כל שדרך ירדתו וכו' ירדה שהיא לצורך עליה ודליל דלך קו ויפל עליו וימת ור' יקול אן קו ונשל הברזל מן העץ מן העץ המתבקע ואלהכמים יקולון מעצו. ושרח קתו נצאבה והל' כהכמים.

הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי זה גולה ר' אליעזר בן יעקב אומר אם משיצאת האבן מידו הוציא הלה את ראשו וקבלה הרי זה פטור זרק את האבן לחוך חצרו והרג אם יש רשות לניזוק להיכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה שנא' ואשר יבוא את רעהו ביער מזה היער רשות לניזוק ולמזיק להכנס לשם אף כל רשות לניזוק ולמזיק להכנס לשם יצאת חצר בעל הבית שאין רשות לניזוק להכנס לשם אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב הרודה בתלמידו ושלוח בית דין:

יעלה על הדעת שזה קרוב למזיד לפי שזרק לרשות הרבים ולא יגלה לפיכך הודיענו שהוא גולה ובלבד שזרק למקום שאין דרך בני אדם לישוב שם באותה שעה אלא על דרך זרות במקרה ולפיכך לא נחשבהו כמזיד וגולה: ור' אליעזר בן יעקב מביא ראיה ממה שנאמר ומצא את רעהו פרט למציא את עצמו. והלכה כרבי אליעזר בן יעקב וכאבא שאול:

כאן יקום בבאלנא אנה קרוב למזיד לרמיה לרשות הרבים ולא יגלה פאעלמנא אנה גולה ובשרט אן ירמי למוצע לים מן שאן אלנאם אלגלוס פיה פי דלך אלוקת אלא פי אלשאד' ולדלך לא נתסבה כמזיד וגולה: ור' אליעזר בן יעקב יסתדרל מן קו תעי ומצא את רעהו פרט למציא עצמו. והל' כרבי אליעזר בן יעקב וכאבא שאול.

האב גולה על ידי הבן והבן גולה על ידי האב הכל גולין על ידי ישראל וישראל גולין על ידיהן חוץ מגר תושב גר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב: הסומא אינו גולה דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר גולה השונא אינו גולה רבי יוסי בר' יהודה אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד רבי שמעון אומר יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה זה הכלל כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה ושלא לדעת הרג הרי זה גולה:

כשהאב מכה את הבן שלא ללמדנו תורה ולא מדה טובה ולא מלאכה שיתפרנס בה והרגו הוא גולה ואם הכהו על דבר מאלה

אזא צריב אלאב ללולד עלי גיר תעלם עלם ולא כלק ולא צנאעה ינעאש מנהא וקתלה חנינד' יגלה ואן צריבה עלי שי מן הדא

השטחים Hb, אלצרוחה b. אלבנאין B a)

(¹) בהע"א קתו. (²) נשמש מהעת.

מכות פרק ב

אינו גולה וזו הסברה בעצמה ברב הרודה את תלמידו ושלוה בית דין: ואמרו הכל גולין ע"י ישראל להביא כותי ועבד: [וכן ישראל גולין על ידי כותי ועבד: וקוי חוץ מנר תושב יריד בה אן נר תושב אדא הרג ישראל אינו גולה אלא נהרג אמא אדא הרג ישראל לגר תושב יגלה ישראל: ואמרה תורה בהורג בשגגה בלא ראות רבי יהודה אומר מי שאפשר לו לראות יגלה רבי מאיר אומר אפילו מי שנעדר הראות יגלה: והשונא עוננו גדול משויכל להתכפר בגלות ולפיכך לא יגלה ואין הלכה לא כרי שמעון ולא כרי מאיר ולא כרי יוסי בר יהודה:

ואין הלכה כרי שמעון ולא כרי מאיר ולא כרי יוסי בר יהודה.

אנו גולה וזו הסברה בעצמה ברב הרודה את תלמידו ושלוה בית דין: ואמרו הכל גולין ע"י ישראל להביא כותי ועבד: [וכן ישראל גולין על ידי כותי ועבד] ואמרו חוץ מנר תושב ר"ל שגר תושב כשהרג את ישראל אינו גולה אלא נהרג אבל כשהרג ישראל לגר תושב יגלה ישראל: ואמרה תורה בהורג בשגגה בלא ראות רבי יהודה אומר מי שאפשר לו לראות יגלה רבי מאיר אומר אפילו מי שנעדר הראות יגלה: והשונא עוננו גדול משויכל להתכפר בגלות ולפיכך לא יגלה ואין הלכה לא כרי שמעון ולא כרי מאיר ולא כרי יוסי בר יהודה:

להוכיח גולין לערי מקלט לשלש שבועבר הירדן ולשלש שבארץ כנען שנאמר את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו' עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבועבר הירדן קולטות שנאמר שש ערי מקלט תחיינה עד שיהיו ששתן קולטת כאחת:

וכן השתים וארבעים עיר ערי הלויים כולם קולטות אלא שאלה השש כל מי שנכנס לשם בין בכוונה בין בשלא בכוונה נצול ואותן אם הגיע באחת מהן וידע שהיא קולטת תצילהו ואם אינו יודע שהיא קולטת אינו מצילהו אלא [אם הרג אותו גואל הדם פטור]:²

וכן גולין לערי מקלט לשלש שבועבר הירדן ולשלש שבארץ כנען שנאמר את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו' עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבועבר הירדן קולטות שנאמר שש ערי מקלט תחיינה עד שיהיו ששתן קולטת כאחת:

וכן השתים וארבעים עיר ערי הלויים כולם קולטות אלא שאלה השש כל מי שנכנס לשם בין בכוונה בין בשלא בכוונה נצול ואותן אם הגיע באחת מהן וידע שהיא קולטת תצילהו ואם אינו יודע שהיא קולטת אינו מצילהו אלא [אם הרג אותו גואל הדם פטור]:²

וכן השתים וארבעים עיר ערי הלויים כולם קולטות אלא שאלה השש כל מי שנכנס לשם בין בכוונה בין בשלא בכוונה נצול ואותן אם הגיע באחת מהן וידע שהיא קולטת תצילהו ואם אינו יודע שהיא קולטת אינו מצילהו אלא [אם הרג אותו גואל הדם פטור]:²

מכוונות היו להן דרכים מוזהבין לזו שנאמר תכין לך הדרך ושלת וגו' ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יתרגנו בדרך וידברו אליו רבי מאיר אומר הוא מדבר על ידי עצמו שנאמר וזה דבר הרוצה:

אמרו וידברו אליו רוצה לומר שהם ידברו לגואל הדם אם בקש הרוצה ויאמרו לו בשגגה הרג ואסור [לך] להרגו בשלום ומה שראוי לדבר לו כדי לשכך המתו: ורבי מאיר אומר אינם חייבין להטפל בזה אלא הוא יטעון להציל עצמו ואין הלכה כרבי מאיר:

קוי וידברו אליו יעני בדלך אנהם יכלמון גואל הדם אן תבע אלקאתל ויקולון לה בשגגה הרג ולא יהל לך קתלה פלמא ומא יצלה אן יפאטב בה ויהדי נצבה ורי מאיר יקול מא ילומהם אן יתכלפוא דלך כל הו ידאפע ען נפסה ואין הלכה כרי מאיר:

אמרו וידברו אליו רוצה לומר שהם ידברו לגואל הדם אם בקש הרוצה ויאמרו לו בשגגה הרג ואסור [לך] להרגו בשלום ומה שראוי לדבר לו כדי לשכך המתו: ורבי מאיר אומר אינם חייבין להטפל בזה אלא הוא יטעון להציל עצמו ואין הלכה כרבי מאיר:

רבי יוסי בר יהודה אומר בתהילה אחר שזוג ואחר מויד מקדימין לערי מקלט ובית דין שולחין ומביאין אותו משם מי שנתחייב מיתה *כבית דין* הרגוהו ושלא

a) ואלארבעין A. b) Die Codd. אהדהא.
e) Der Uebersetzer las, wohl besser, סלמא.

(1) חסר בהעת'. (2) בהע"א "אלא הורג אותו גואל הדם לשם". (3) חסר בשני כ"י הערי.

נתחייב מיתה פטורוהו מי שנחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנאמר והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו': אחד משהו בשמן המשחה ואחד המרובה בכגדים ואחד שעבר ממישתו מחזירין את הרוצח רבי יהודה אף משהו מלחמה מחזיר את הרוצח לפיכך אמהותיהם של כהנים מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו: משנמדר דינו מת כהן גדול הרי זה אינו גולה אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני:

כהן שעבר ממשיחתו הוא כשיארע בו מום או אירע¹ קרי בכהן גדול ביום הכיפורים ומנו אחר תחתיו ובא בהורג בשגגה² זכירת כ"ג גי פעמים [וישב בה עד מות הכהן הגדול. כי בעיר מקלט ישב עד מות הכהן הגדול. ואחרי מות הכהן הגדול. אחד לכהן משהו ואחד למרובה בנדים ואחד לכהן שעבר ור' יהודה אלדי יקול משהו מלחמה לקולה איצא פי הורג נפש לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן. ואלהכמים לא ידרשו הדין אלפסקו³ לאנה לם יקל פיה הכהן הגדול: פמתי מא

מאת ואחד מן ה'לאים חוזר ועלי אן אלאכר באקי. ואין הלכה כר' יהודה.

נגמר דינו בלא כהן גדול והתורג כהן גדול וכהן גדול שתרג אינו יוצא משם לעולם ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפילו כל ישראל צריכין לו ואפילו שר צבא ישראל כיוואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם שנאמר אשר נס שמה שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם ר' יוסי הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם ורשות ביד כל אדם ר' עקיבה אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם אין חייבין עליו: אילן שהוא עומד בתוך התחום ונפשו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונפשו נוטה לתוך התחום הכל הולך אחר הנוף: הרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה וכן לוי גולה מעיר לעיר:

הלכה כר' עקיבא כשיצא מעיר מקלטו במזיד אבל אם יצא בשוגג ההורג אותו יהרג: והשם תיקן זה הלשון ופירשו אף אחר הנוף וזה כי נשיהיה עקרו בתוך התחום ונפשו נוטה חוץ לתחום כיון שנכנס תחת גופו נקלט כיון

הלכה כר' עקיבא אדא כרג מעיר מקלטו במזיד אבל אם יצא בשוגג הורג אותו יהרג: והשם תיקן זה הלשון ופירשו אף אחר הנוף וזה כי נשיהיה עקרו בתוך התחום ונפשו נוטה חוץ לתחום כיון שנכנס תחת גופו נקלט כיון

a) Fehlt in A. b) אלוסיקוq. c) האולי B. d) A [א; e) נפל A.

¹ בהעת' נוסף "כו". ² בהע"א "בהורג נפשי". ³ נשמט מהעת'.

מכות פרק ב נ

שעקרו בפנים אף נופו קולט וכן כשעקרו בחוץ תחת נופו נקלט א"ז ועיקרו בפנים אף נופו ונופו בפנים [עיקרו] קולט:

רוצה שגלה לעיר מקלט¹ ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם רוצה אני אמרו לו אף על פי כן יקבל מהם שנאמר וזה דבר הרוצה מעלות² היו שכר ללוים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר לא היו מעלות להם שכר וחוזר לשררה שהיה בה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לא היה חוזר לשררה שהיה בה:

מחלוקתם היא בארבעים ושתיים עיר אבל שש ערי מקלט אין בהם מחלוקת שישבו בהם בלא שכר והלכה כר' יהודה בשני המאמרים: ושררה מעלה וגדולה:

אבתלאפהמא אנמא חו פי ארבעים ושתיים עיר אמא שיש ערי מקלט פלא בלא אהא אנהם יסכנינהא דון אסת'נאר והלכה כר' יהודה פי אלקולין גמיעא: ושררה אלתבה ואלמגולה.

פרק נ.

אלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי ועל הנדה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר אלמנה וגרושה חייבין עליה משום שני שמות גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחר בלבד:

ראוי לך שתדע אלה העקרים הרבים שאזכרם בזה המקום והם כי כל מחוייבי כרת בלבד או מיתה בידי שמים ויהיה אותו חייב בלא תעשה כשהיה זה בעדים והתראה לוקה ואחר שנלקה ועשה תשובה נפטר מן הכרת וכל המחוייבים כרת כולם מפורשים בתורה ומחוייבי מיתה יש מהם מבוארים בתורה ויש מהם נרמזים וכבר הקדמנו זכרון כולם במסכת סנהדרין בפרק טי וי"א ובכונן זה [לא]³ נאמר אין חייב אדם בבי דינין כי כשהלקו אותו לא תחול עליו עונש כרת ולא עונש מיתה בידי שמים: וידוע הוא כי כל התורה צווי ואזהרה והצווי היא מצות עשה ואזהרה היא מצות לא תעשה והלשונות אשר באו בתורה להורות על

ילום אן תחצ'ל הדה אלאצול אלכתורה אלתי אדכרהא פי הדא אלמוצע:

מן דלך אן כל מחוייב כרת פקט או מיתה בידי שמים ויבין דלך אלחויב בלא תעשה אדא כאן דלך בעדים והתראה יצ'רב מלקות ואדא צ'רב ועשה תשובה נפטר מן הכרת ומחוייבי כרת פהם כלהם ניץ אלתורה ומחוייבי מיתה מנהם ניץ ביין ומנהם משאר אליה וקר תקד'ם ד'כ'ר גמלתהם פי סנהדרין פי אלטאסע ואלהאדי עשר וליס פי מתל הדא יקאל אין אדם חייב בשני דינין לאן ענד מא צ'רבנאה לם תח'ל בה עקובה כרת ולא עקובה מיתה

(¹) כן הוא בכ"י הגי' והם אינם גורסים ג"כ "כיוצא בו". (²) גם זה כתבתי ע"פ כ"י הגי' ל. (³) הוספתי ע"פ כ"י הערי.

בידי שמים. ומעולם אן אלשראיע כלֵהא הי אמר ונהי ואלאמר מצות עשה ואלנהי מצות לא תעשה ואלאלפאט אלתי אתא בהא אלנהי פי אלשריעה ובהא יקאל אן אלמצוה אלפלאנייה מן קסם אלנהי ארבעה לא ואל והשמר ופן קאלוא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אללא מצות לא תעשה והנה מצות לא תעשה תנקסם קסמה אווליה אלי ארבעה אקסאם מנהא מחוייבי מיתות בית דין ואולאיך נץ אלכתאב בעקאבהם. ואלקסם אללהני מחוייבי כרת. ואלקסם אללהאלת מחוייבי מיתה בידי שמים וקד דכרנא אן הולא איצא ילומהמא מלקות. ואלקסם אלראבע הם מחוייבי לאוין והם אלדין גא פיהם נהי פקט פהדא אלקסם מנהא מנהיאת ילום פיהא מלקות ומנהא מנהיאת לא ילום מן תעדי עליה מלקות ואן כאן תעדי וקד פעל פעלא חראמא לכנה יעאקבה אללה תעי עלי תעדיה כמא יעלמה אללה תעי. ועלם מא מנהא ילום עליה מלקות ומא מנהא לם ילום עליה מלקות כמא אצפה ודלך אן גמעי אללאוין אלמדכורה

פי אלתורה תנקסם סבעה אקסאם מנהא סתה לא ילום פיה מלקות וקולי הנא לאוין אריר בה

או כאן נהי יכר מן טי אלאמר כמא נביין:

פאלקסם אלאוול מנהא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין או לאזהרת כרת אין לוקין עליו מתל קי לא יקה איש את אישת אביו. לא יהיה קדש מבני ישראל. לא יהיה לך אלהים אחרים ונחמה לאן הדא אללאו אנמא גא. אזהרה עלי אלצעל אלדי ענדנא לאנה b לא

אזהרה ונאמר בהם שהמצוה הפלונית היא מצות לא תעשה הם ארבעה לא ואל והשמר ופן ואמרו חכמינו ז"ל כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אללא מצות לא תעשה ואלה מצות לא תעשה נחלקין הלוק הראשון לארבעה חלקים [אחד מהם מחוייבי מיתות בית דין וכבר פירש הכתוב ענינם והחלק השני מחוייבי כרת והחלק השלישי מחוייבי מיתה בידי שמים וכבר זכרנו שאלו הב' הם חייבים מלקות] ¹ והחלק הרביעי הם מחוייבי לאוין והם אותם שבא בהם אזהרה בלבד וזה החלק יש ממנו אזהרות יתחייב עליהם מלקות ומהם אזהרות אין חייב העובר עליהן מלקות ואע"פ שעבר ועשה מעשה שיש בו איסור אבל השיי ענישו על עברו כמא שהוא יודע השיי: ויודע לך מה שחייבין מלקות עליו ומה שאין חייבין עליו מלקות כמא שאומר לך והוא זה כי כל הלאוין הנזכרין בתורה נחלקו לשבעה חלקים הששה אין חייבין עליהם מלקות וחלק אחד חייבין עליו מלקות ומה שאני אומר בכאן לאוין ר"ל האזהרה בין שיהיה באחד מארבעה לשונות או שיהיה אזהרה שהיא באה מכלל עשה כמו שנבאר:

פי אלתורה תנקסם סבעה אקסאם מנהא סתה לא ילום פיה מלקות וקולי הנא לאוין אריר בה או כאן נהי יכר מן טי אלאמר כמא נביין:

החלק הראשון מהם לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין או לאזהרת כרת אין לוקין עליו כגון לא יקה איש את אישת אביו. לא יהיה קדש מבני ישראל. וכמו שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים וכיוצא בהן לפי שזה הלאו אמנם באה אזהרה על העיקר שאצלנו כי התורה אינה מחייבת מיתה ולא כרת עד

a) Die Handschr. פיה; in A fehlen die W. von אנה bis מנהיאת ילום. b) So, nicht beide Codd.

¹ משובש הוא ברוב הספרים; ובדפוס ווענעדריג 1546 וריווא די טרענטע כן הוא: "אחד מהם מחוייבי כריתות והחלק השני מחוייבי מיתה בידי שמים וכבר זכרנו שאלו הב' הם חייבים מלקות. הס"ר כאן והחלק הדי"; אמנם בדפוס מאנטובא (שנת שביך) אותה קרוב למה שכתבתי ע"פ כ"י הער. ² בהע"א "שניתק" וכן לקמן ד' 16 שורה 5; אבל עיין בגמ' ד' י"ג ע"ב באוקימתא דרבא.

מכות פרק ג

ילום פי אלתורה מיתה ולא כרת חתי יכון פי תלך אלקצה לאו מזדר והו קולנא לא ענש הכתוב אלא אם כן הוהיר ולדלך לא נקים נחן הדא מן אלהרוד אלא בעד התראה.

שיהיה בענין ההוא לאו פשוט והו מה שאמרו חכמים לא ענש הכתוב אלא אם כן הוהיר ולפיכך לא נעניש עונש מן העונשין אלא אחר התראה:

ואלקסם אלהאני לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו מתל קר לא תננוב. לא תעשוק את רעך ולא תגזול. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו לפי שמי שעבר על לאו זה חייב בתשלומי ממון:

החלק השני לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו כגון מה שאמר לא תגנוב לא תעשוק את רעך ולא תגזול. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו לפי שמי שעבר על לאו זה חייב בתשלומי ממון:

ואלקסם אלהאלת לאו שאין בו מעשה מתל לא תלך רכיל בעמך. לא תקלל חרש. ולא תונו איש את עמיתו אלתי הי אונאת דברים וכלמא שאבחהא כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חבירו בשם וכדלך מקלל עצמו וגיר הדה אלגי אין לוקין עליו ופי תוספת כריתות כל מצות לא תעשה שיש בה מעשה לוקין עליה את הארבעים ושאר כל לא תעשה שבתורה הרי אלו באזהרה העובר עליהן כעובר על גזירת המלך. הנה התבאר לך מזה המאמר ההפריש שיש בין אמרם במקומות לוקה או סופג את הארבעים ובין אמרם במקומות הרי אלו באזהרה ודע זה ושמרהו:

והחלק השלישי לאו שאין בו מעשה כגון לא תלך רכיל בעמך. לא תקלל חרש. ולא תונו איש את עמיתו שהוא אונאת דברים וכל כיוצא בהם כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם ומקלל עצמו וזולת אלה השלשה אין לוקין עליו ובתוספתא דכריתות¹ כל מצות לא תעשה שיש בה מעשה לוקין עליה את הארבעים ושאר כל לא תעשה שבתורה הרי אלו באזהרה העובר עליהן כעובר על גזירת המלך. הנה התבאר לך מזה המאמר ההפריש שיש בין אמרם במקומות לוקה או סופג את הארבעים ובין אמרם במקומות הרי אלו באזהרה ודע זה ושמרהו:

סופג את הארבעים ובין קר פי מואצע

ואלקסם אלאבע לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו אלא אן לם יתבת עשה אלתי פיה מתל קול אללה לא תקח האם על הבנים הדא לאו פאן תעדוי ואכדהמא גמיעא קאל שלח תשלח את האם והדא אמר פמתי מא אמלק אלאם לא ילומה מלקות פלדלך לא ילומה מלקות ענד אכדהמא גמיעא לאנה קד מלק אלאם וימתתל אלעשה ואן הו אמסכהא

והחלק הרביעי לאו שנתק לעשה אין לוקין עליו אלא אם לא קיים העשה שבו² כגון מה שאמרה תורה לא תקח האם על הבנים הוא לאו ואם עבר ולקה [שניהם]³ כאחד אמר שלח תשלח את האם וזה מצות עשה וכשישלח האם אינו חייב מלקות ולפיכך אינו חייב מלקות על לקיחתם כאחד לפי שיוכל לשלח האם ויקיים העשה ואם הוא תפס אותה עד שמתה האם או ששחמה וזולתו ולא יכול לקיים המצות

a) Die Codd. חד.

¹ בהע"א "דברכות" ומעות הוא. ² עיין בכ"מ פ' ט"ז הל' ד' מהלכות סנהדרין. ³ חסר בהע"א.

עשה אותה שעה הוא חייב מלקות כל שכן אם
 [עבר ו]המית הוא את האם או ששחטה שבטל
 העשה שבה שהוא חייב בלא ספק לדעת הכל
 וכמו כן אמרו לא תכלה פאת שדך וכרמך לא
 תעולל ופרט כרמך לא תלקט ואם עבר ועשה
 אמר לעני ולגר תעזוב אותם כלומר יעזוב
 אותם אחר שלקחם וכן ושכחת עומר בשדה
 לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאמנה יהיה וכן
 לא תבא אל ביתו לעבוס עבוטו השב תשיב
 לו את העבוט כבוא השמש הדין בכל אלה
 כדן שלוח הקן:
 וכדלך לא תבא אל ביתו לעבוס עבוטו השב תשיב לו את העבוט חכם הדה כלהא
 כחכם^a שלוח הקן.

והלך החמישי לאו הבא מכלל עשה כזה
 שנאמר בכהן גדול והוא אשה בכתוליה יקה
 מלמד שאסור לו ליקח בעולה [אבל]¹ לפי שלא
 נאמר [בעולה]² לא יקה אם עבר ולקח בעולה אינו
 חייב מלקות כמו אם לקח אלמנה או גרושה
 או זונה או חללה וכן אמרו במצרי ואדומי
 בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם
 הודיע לנו שדור ראשון ודור שני לא יבא
 בקהל ואם עבר אינו חייב מלקות לפי שלא
 נאמר בו לאו בפירוש כמו שנאמר לא יבא
 ממזר. לא יבא עמוני ומואבי:
 לאו כביאן מתל לא יבוא ממזר. לא יבוא עמוני ומואבי.

והחלק הששי לאו שבכללות אין לוקין
 עליו והוא לאו שלא נאמר בפירוש אלא
 שהוא נלמד מדבר אחר כמו שאמרו חכמים
 ז"ל במקומות רבות לאו בפירוש איתמר אלא
 מכללא איתמר והמשל כזה: ולחם וקלי וכרמל
 לא תאכלו [דילפינין מיניה חדש מן התבואה
 לא תאכלו]³ וכשאכל הקלי [בלבד]⁴ אין מלקין
 אותו שתי מלקיות אחת משום [קלי] לא

a) B החכם; Hb כדן B. b) והללה B. c) A
 schaltet פ' ein; Hb=B. d) B פאן.

(1) בהע"א, "כ"י לפי שבכ"י הערבי של המעתיק
 ה' כתוב, "לאנה" במקום "לכנה". (2) בהע"א, "כו".
 (3) חסר בהעתי. (4) בהע"א "זה" (מצא בער' "הרא" במקום "והדה").

ואחדא משום קלי לא תאכלו והאניא משום חדש לא תאכלו כל מלקות אחד משום קלי וכדלך אן אכל כרמל משום כרמל. וכדלך אלנויר אדא אכל חרצן או זג לים ילומה שתי מלקיות ואחד משום חרצן אלדי תביין ותאני משום כל אשר יעשה מגפן היין לאן הדא לאו שבכללות אללא לו קאל בביאן מכל אשר יעשה מגפן היין לא יאכל מחרצנים ועד זג לא יאכל ללומה עלי אכל אלהרצן שתים וכדלך עלי אלזג וכדלך עלי ענבים לחים וכדלך עלי ענבים יבשים עלי כל ואחד שתי מלקיות לכן למא קאל אין לוקין על לאוין שבכללות לא ילומה עלי כל ואחד מן אלמדכורה גיר לאו וכדלך קוי לא תאכלו ממנו נא ובשל כאנה קאל לא תאכלו ממנו אלא צלי *פאדא אכל נא לים ילומה שתים אחת משום נא ואחת משום לא תאכלו אלא צלי¹ לאן הדא אללאו אלהאני מכללא יכרה וחו לאו שבכללות ואנמא ילומה עלי נא ועלי מבושל מלקות אחת. פהצל הדא אלמעני גדא אנה אעוזהא: ומן הדא אלקסם איצא אן יאתי לאו ואחד יעם תרי תלתא איסורי מתל קוי לא תאכלו על הדם פאן הדא אללאו כלל אישיא כתיבה פתעלמנא מנה לא תאכלו מבהמה קודם שתצא נפשה ותעלמנא מנה לא תאכלו מבשר הובח ועדיין הדם במזרק יעני קבל רש אלדם על המזבח ותעלמנא איצא לא תאכלו קודם שהתפללו על דמכם ותעלמנא מנה אין מברין על הרוגי בית דין ותעלמנא מנה אין בית דין אוכלין ביום אלאיסורין כלהא אין לוקין על אחד מהן דהוי יתביין מנהא ואחד מן חית נקול לוקין עלי אלדי

תאכלו ושנית משום [חדש] לא תאכלו¹ [אלא מלקות אחת משום קלי] וכן אם אכל כרמל משום כרמל. וכמו כן הנייר אם אכל חרצן או זג אינו חייב שתי מלקיות אחד משום חרצן שבא בפירושו והשני משום כל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לפי שזה הוא לאו שבכללות אלא אלו אמר בפירושו מכל אשר יעשה מגפן היין לא יאכל מחרצנים ועד זג לא יאכל היה חייב על אכילת חרצן שתים וכמו כן על הזג וכמו כן על ענבים לחים וכן על ענבים יבשים על כל אחת שתי מלקיות אכל לפי שאין לוקין על לאו שבכללות אינו חייב על כל אחד מן הנזכרים אלא לאו אחד וכן אמרו אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל כאלו אמר אל תאכלו ממנו אלא צלי וכשאכל נא אינו חייב שתים אחת משום נא ואחת משום לא תאכלו אלא צלי לפי שזה הלאו השני מכללא² הוא יוצא והוא לאו שבכללות ואמנם [הייב]³ על נא ועל מבושל מלקות אחת ודע זה הענין והבן בו היטב לפי שהוא הקשה שבכולן. וזוה החלק גם כן שיבא לאו אחד יכלול שנים שלשה איסורין כגון זה שנאמר לא תאכלו על הדם כי זה הלאו כלל דברים רבים למדנו ממנו לא תאכלו מבהמה קודם שתצא נפשה. ולמדנו ממנו לא תאכלו מבשר זבה ועדיין דם במזרק כלומר קודם זריקת הדם על המזבח [ולמדנו ממנו לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם]³ ולמדנו ממנו אין מברין על הרוגי בית דין ולמדנו ממנו שבית דין אין אוכלין ביום שהורגין את הנפש ולשון התלמוד כאלה האיסורין כולם אין לוקין על אחד מהם [דהוי]⁴ לאו שבכללות רוצה לומר שכלל איסורין הרבה ולא נתבאר מהם אחד שנוכל לומר לוקין על אותו שנתבאר שהורגין את הנפש ונץ אל תלמוד פי הרה לאו שבכללות יעני אנה כלל איסורין הרבה ולם

a) Das Vorangehende von * an fehlt in B.

(1) בהע"א "אחד משום לחם לא תאכלו ואחד משום קלי לא תאכלו" (2) כן הוא בשני כ"י הערי ובהע"א "מכלל לאו" (3) חסר בהעתקה. (4) בהע"א "זהו".

תבין מלקות אחד מתל מא מתלנא פי
אלחדש ואלפסה והוא אבין ואסהל פהם מן
אלמתאלאת אלמתקדמה.

מלקות אחד כמו שעשינו משל בחדש ופסח
וזה יותר מבואר וקל להבין מן המשלים
שהקדמנו:

ואלקסם אלסאבע הו לאו גירדא והו לאו
יכון סאלמא מן הדה אלסת עלל אלמתקדמה
פאנה לוקין עליו מתל אלשעטנו ואלכלאים
ואלנבלה ובשר בחלב וכתובת קעקע ושרט
לנפש וגירחא כתיב פקד באן לך אן אלדין
יזרבון מלקות הם מחוייבי מיתה בידי שמים
ומחוייבי כרת עלי ארתכאב נהי ומחוייבי לאוין
אדא סלם אללאו מן אלעלל אלתי דכרנא
גיר נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אנהם
לוקין ואן כאן לאו שאין בו מעשה ודלך
לאו שניתק לעשה אדא לא קיים עשה שבו
לוקה. פכל מן ידבר *פי הדא אלפרק אנמא
ידבר* מחוייבי מיתה או כרת או לאו מכצין
כמא כצצנאה ולים גרצה פי הדא אלפרק אן
ידבר כל מחוייב מלקות ואנמא ידבר בעצהם
מנהם מן ידברה עלי גהה אלמתל ואלאנמודן
ומנהם מן ידבר לפקה זאיד פי דלך אללאו
ליס באלבין מן מגד אלנץ או לאכתלאף וקע
פיה ובאלאצול אלתי קדמנא לך תעלם כל
מחוייבי מלקות דבר הנא או לס ידבר ועדים
מפתקין לתודיה אלשהאדה פי בית דין:

והחלק השביעי הוא לאו גירדא והוא לאו שאין
בו אהת מאלה הששה סבות הנזכרות [והוא]¹
שלוקין עליו כגון שעטנו וכלאים ונבלה ובשר
בחלב וכתובת קעקע ושרט לנפש וזולתם הרבה
נהגה נתבאר לך שאותן שמלקין אותן מלקות
הם מחוייבי² מיתה בידי שמים ומחוייבי כריתות
על שעברו על מצות לא תעשה ומחוייבי לאו
כשלא יהיה באותו לאו אהת מן הסבות שזכרנו
מלבד נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם שלווקין
ואע"פ שהוא לאו שאין בו מעשה וכן לאו
שניתק לעשה כשלא יקיים העשה שבו לוקה:
נהגה נתבאר לך כי כל מה שזכר בזה הפרק
אמנם זכר מחוייבי מיתה או כרת או לאו
מיוחד כמו שיהדנוהו ואין כונתו בזה הפרק
לזכור כל מי שהוא מחוייב מלקות אבל הוא
זוכר קצתם מהם מי שזכר אותם לדין נוסף באותו
הלוא שאינו מבואר בפשט המקרא או למחלוקת
שנפל בו ובעקרים שהקדמנו לך תדע³ כל
מחוייבי מלקות בין שזכר בכאן⁴ או לא נזכר
ועדים זוממין חשב להם דבריהם מעשה לפי
שהם נצרכים להגיד עדותם בבית דין:

זוממין חשב להם כלאפיהם מעשה לכונהם

הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש טמא והאוכל חלב ודם ונתר
ופיגול וטמא והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח האוכל ועושה מלאכה ביום
הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל
נבילות ומטרופות שקצים ורמשים אבל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר
שני והקדש שלא נפרדו כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא
וחכמים אומרים כוית אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהיא
שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתא אמר להם אף חטה אחת כברייתא:
טבל ומעשר ראשון כשלא נטלה תרומתו

a) Das Vorhergehende fehlt in A.

(1) חסר בהעתקה. (2) בהע"א "המחוייבים".

(3) בהעת' נוסף "כי". (4) בכ"י "לכאן" וחסר בדפוסים.

מכות פרק ג

במיתה כמו שנא' בתרומת מעשר ולא תשא
 עליו הטא כהרימכם את הלבו ממנו ואת קדשי
 בני ישראל לא תחללו ולא תמותו ודין מעשר
 ראשון שלא נטלה תרומתו ניכ ודין תרומה
 שלא נטל ממנה מעשר אחד הוא והוא טבל
 כמו שנאמר ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן
 הגורן וכמלאה מן היקב: ומעשר שני והקדש
 שלא נפדו בא להם לאו גרידא והוא מה
 שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך
 ותירשך ויצהרך ובכורות בקרך וגו' ודע כי
 אינו מהוייב מלקות על מעשר שני שלא
 נפדה אלא כשאכלו [בחוץ]¹ אחר שראה פני
 ירושלים שנא' לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה
 בשנה לא תוכל לאכול בשעריך [ופירש בו
 הקבלה כל היכא דקרינא ביה לפני ה' אלהיך
 תאכלנו קרינא ביה לא תוכל וכו']¹ ולפיכך אינו
 חייב מי שאכל מעשר שני בנבולין מלקות עד
 שיכנס לירושלים כמו שאמרנו מאימתי חייבין
 עליו משיראה פני הבית: ואין הלכה כרבי שמעון
 כי לא נאמר כברייתא אלא כבריית'² נשמה בלבד:
 כ' שמעון לאנא לא נקול כְּבְרִיתָהּ אלא כְּבְרִיתָהּ נְשָׁמָה פקט.

האוכל ביכורים עד שלא קרא עליהן קדשי קדשים חוץ לקלעים קדשים
 קלים ומעשר שני חוץ לחומה השובר את העצם בפסח המהורר הדי זה לוקה ארבעים
 אבל המותר כטהור והשובר בטמא אינו לוקה:

כשאכל [הכהן]³ ביכורים אחר שקרא עליהם
 אינו חייב מלקות לפי שהם נכסי כהן כמו
 שבארנו במקומו אלו דברי ר' עקיבא אבל חכמים
 אומרים כי כיון שהניח אותן בעזרה אינו חייב
 על אכילתן מלקות ואע"פ שלא קרא: ודין
 ביכורים גם כן כדון מעשר שני ר"ל שאינו
 חייב עליהם כשאכלם חוץ בין כהן בין זר עד
 שיראו פני הבית [קודם הנחה בעזרה]¹ וכשאכל
 ביכורים אחר שראו פני הבית קודם הנחה
 בעזרה לוקה שנא' לא תוכל לאכול בשעריך
 אכל אלבכורים אחר שראו פני הבית קודם הנחה בעזרה לוקה מן ק' לא תוכל לאכול כו

אדא אכל אלכהן בכורים אחר שקרא
 עליהן לא ילומה מלקות לאנהא נכסי כהן
 כמא ביינא פי מוצעה והדא אלכלאם לרי
 עקיבה אנמא מדהב אלגמחר אנה מנד הניח
 אותם בעזרה לא ילומה עלי אכלהא מלקות
 ועלי אנה לא קרא: והכ"ס אלבכורים אינא
 מהל חכס מעשר שני אעני אנה אינו חייב
 עליהן אדא אכלן בחוץ בין כהן בין זר עד
 שיראו פני הבית קודם הנחה בעזרה פאדא
 אכל אלבכורים אחר שראו פני הבית קודם הנחה בעזרה לוקה מן ק' לא תוכל לאכול כו

a) B תבואה. b) Die Codd. פי'הא. c) B
 und Hb בברית oder כבירת A, ברית

¹ חסר בהעתקה. ² בכ"י של העת' ובדפוסים
 ובכ"י B "בריית'." ³ הוספתי מכ"י הער'; ע"כ
 כהן איירי לפי שנקט מלקות ולא מיתה ודנקט לשון דיעבד היינו משום סיפא, אבל חכמים אומרים.

מעשר הנגך ותירושך ויצהרך וגוי ותרומת ירך [ואמרו חכמינו ז"ל ותרומת ירך]¹ אלו הככורים וכבר בארנו בפרק שלישי מתרומות שזה שנאמר ותרומת ירך בכאן הוא נאמר על הביכורים על כל פנים לפי שלא הניח בזה הפסוק כלום מכל הדברים שמעונין הבאת מקום² שלא זכר אותם בפירוש ולא זכר הביכורים והם מעונין הבאת מקום ואמר ותרומת ירך ואין התרומה מעונה הבאת מקום אם כן אינו רוצה לומר אלא הביכורים. וכשאכל קדשים חוץ למקומם המסויים לאכילתם עבר על מה שכתוב בתורה לא תוכל לאכול בשעריך: ומה שאמר בכאן מעשר שני חוץ לחומה ואע"פ שמנה קודם לכן מעשר שני והקדש שלא נפדו אין זה כפל דבר אבל המאמר הזה הוא נאמר כשהיה מעשר טהור ואכל אותו טהור ואכלו³ חוץ לחומה משיראה פני הבית כמו שפירשנוהו למעלה. ומה שאמר בהלכה שלפני זה מעשר שני והקדש שלא נפדו רוצה לומר כשהיה מעשר שנממא ואכלו והוא טמא קודם שנפדה אפי' אכלו בירושלם לפי שכשנממא מעשר שני בירושלם אסור לאכלו עד שיפדה וזהו מה שאמרו מניין למעשר שני שנממא שפודין אותו [ואפילו]⁴ בירושלם שנא' כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאות מאת פניו אליהם. והאזהרה על אכילת מעשר שני בטומאה הוא ממה שנאמר לא בערתי ממנו בטמא ולמדנו מפי הקבלה בין שאני טהור והוא טמא בין שאני טמא והוא טהור ואינו חייב מלקות על אכילת מעשר שני בטומאה עד שיאכלנו בירושלם דאמר רחמנא בככור שנפל בו מום בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו ואמר⁵

ותרומת ירך וקלנא ותרומת ירך אלו הככורים וקד ביינא פי אלפרק אלג' מן תרומות אן קוי ותרומת ירך הנא הו ען אלככורים צורוה לאנה לם יתרך פי הדא אלפסוק שיא' מן אלאשיא- אלתו מעונין הבאת מקום אלא ודכרה בכיאן ולם ידכר אלככורים והי מעונין הבאת מקום וקאל ותרומת ירך ולים אלתרומה מעונה הבאת מקום פלים יריר בה גיר אלככורים: ואדא אכל אלקדשים פי גיר מבאנהא אלמחדוד לאכלהא פקד תעד' עלי קוי לא תוכל לאכל בשעריך: וקוי הנא מעשר שני חוץ לחומה ועלי אנה קד עדר קבל הדא מעשר שני והקדש שלא נפדו לים ילך הכראא^a ואנמא צפן פי קוי הדא^b אדא כאן מעשר טהור ואכלה טהור חוץ לחומה משיראה פני הבית כמה ביינא קבל וקוי פי אלהלכה אלתו קבל הדא^c מעשר שני והקדש שלא נפדו יריר בה אדא כאן מעשר שנממא ואכלה והו טמא קבל פדיתה ולו אכלה פי ירושלם לאן אדא נממא מעשר שני בירושלם לא יגוז אכלה חתי יפתדי והו קוי מנין למעשר שני שנממא שפודין אותו ואפילו בירושלם שנאמר כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאות: ואמא^d אלנה ען אכל מעשר שני בטומאה פפי קוי לא בערתי ממנו בטמא ונא אלנקל בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא ולא ילומה מלקות עלי אכל מעשר שני בטומאה חתי יאכלה בירושלם בשעריך תאכלנו הטמא והטהור וכו' וקאל

a) Fehlt in A; B תכראר. b) B fügt hier und vor dem folgenden אדא ein. c) B היה, Hb הו. d) Die Codd. ואנמא, auf פי יר' B. e) פי' weist aber das folgende פ'.

¹ חסר בהעת'. ² בהע"א הבאה ממקום למקום אבל דבריו בפירוש לפי ג' משנה ז' תרומות מסכימין לכ"י הערבים כאן. ³ חסר בער'. ⁴ חסר בהעת'; ע"י בגמ' ד' י"ט: ⁵ בהע"א "ואמרו".

מכות פרק ג

הנא לא תוכל לאכול בשעריך וכו' וגא' אלנקל
איצא בהדא אלהקדיר לא תוכל לאכל
בירושלם כבשעריך ועיני אנך לא תאכל מעשר
בטומאה בירושלם כמו שתאכל בכור בטמאה
בשעריך: וקאל אלה לא תותירו ממנו עד
בקר והו לאו שאין בו מעשה וקו ועצם לא
תשברו בו אנמא גא' פי פסח טהור כמא
ביינא פי מוצעה.

ככאן לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ובאה
הקבלה גם כן בזה התוספת לא תוכל לאכול
בירושלם כבשעריך כלומר לא תוכל לאכול
מעשר בטומאה בירושלם כמו שהאכל בכור
בטומאה בשעריך: ואמר רהמנא לא תותירו
ממנו עד בקר והוא לאו שאין בו מעשה: ואמרו
ועצם לא תשברו בו אמנם בא זה בפסח טהור
כמו שבארנו במקומו:

הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח והכמים אומרים
משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קיום עשה אין חייבין עליה:

רבי יהודה סבר שלא שנתק לעשה לוקין
עליו ואינה הלכה אבל העקר מה שזכרתי לך
שאין לוקין אלא אם לא קיים העשה שבה:
ר' יהודה יעתקד אן לאו שנתק לעשה
לוקין עליו ואינה הלכה ואנמא אלאצל מא
דכרת לך אנה אין לוקה עליו אלא אם לא
קיים עשה שבה.

הקורח קרחה בראשו המקיף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו והשורט
שריטה אחת על המת חייב שרט שריטה אחת על חמשה מותים או חמש שריטות על
מת אחד חייב על כל אחת ואחת חייב על הראש שהים אחת מיכאן ואחת מיכאן
חמשה על הזקן שהים מיכאן ושתיים מיכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם ניטלו
כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואינו חייב עד שישלנו בתער ר' אליעזר אומר אפילו
לקטו במלקטת או ברהיטני חייב:

לא יקרוה קרחה לחייב על כל קרחה
וקרחה וכשימרט משערו על סת בלבד עד
שיגלה מעור ראשו כגרים לוקה ואע"פ שלא
פי' בבהנים קרחה במת למדנוהו בגורה שזה
ממה שנאמר בישראל ולא תשימו קרחה
בין עיניכם למת. ונאמר ושרט לנפש לא
חתנו לחייב¹ על כל שרט ושרט ועל כל
נפש ונפש: ואמרו על הזקן חמשה על
השער שבלחי העליון מלקות ועל הלחי
החתון מלקות אלה שתי מלקיות מצד ימין
וכמו כן שתיים מצד שמאל ועל מה שנתלש מן
השער מן הזקן אחת וצריך אתה לידע כי

לא יקרוה קרחה לחייב על כל קרחה
וקרחה פאדא מא נתפ מן שערה עלי מית
כאצא חתי יכשף מן סטה ראסה כגרים לוקה
ועלי אנה לס יבין פי אלכהנים קרחה על מת
לכן העלמנא בגורה שווה מן קו פי ישראל
ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. וקאל
ושרט לנפש וכו' לחייב על כל שרט ושרט
ועל כל נפש ונפש: וקו על הזקן חמשה
עלי אלשער אלדי פי אללחי אללעלי מלקות
ועלי אללחי אללספל מלקות האדון שתי
מלקיות מן גהה אלימין וכדלך אהנין מן גהה
אלשמאל ועלי מא הדלי מן אלשער מן אדקן

a) (=ביינ) יבין A

¹ בהעת' יש כאן כפל דברים.

מכות פרק ג

המגלה בידו הוא המחייב מלקות על הפאות ועל הזקן ואינו חייב המתגלה אלא אי"כ עזר למגלה אותו ואז לוקין שניהם: ורהיטני כלי ברזל משרש השער ותולש אותו מעקרו: ומלקט כעין מלקחי. ואין הלכה כרבי אליעזר:

אחת: וממא יגב אן תעלמה אן אלדי יחלק בידה הו אלדי ילומה מלקות עלי אלפאה ועלי אלזקן ולא ילום אלדי יחחלק אללא אן אעאן האלקה^a פחיניד יצרבאן גמיעא: וריהטני חרדה תסחאצל אלשער ותקטעה מן אצולה ומלקטת אלכלבתין ואין הלכה כרבי אליעזר:

הכותב כתובת קעקע כתב ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בידו ובכוחל¹ ובכל דבר שהוא רושם ר' שמעון בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב את השם שנאמר וכתובת קעקע לא תחנו בכס אני ה':

ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם עי"א על בשרו [לפי שנאמר בזה הלאו אני ה']² כאלו אמר לא תשתף עמי שום דבר ולא תקרב עצמך לזולתי וזו היא כוונתו ואין הלכה כר"ש:

ר' שמעון יקול אינו חייב עד שיכתוב שם עבודה זרה על בשרו לקוי אללה פי תלך אלשריעה אני ה' כנאה יקול לא תשרך בי ולא תקרב נפסך מן גירי והדא הו גרצה ואינה הלכה.

נזיר שהיה שותה ביין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת:

ונשתתו בו גם כן ואמרו לו זה שאתה שותה שיעורו כך וכך ועל כל שיעור כך ממנו אתה חייב מלקות לוקה כפי השיעורין. וכך פי' בירושלמי:

ואדא התרו בו איצא וקיל לה חדא אלדי תשרב מקדארה כדא וכדא ועלי כל קדר כדא מנה ילומך מלקות פהו יצרב עלי עדר אלשיעורין וכדא כאן פי' אלירושלמי.

היה מטמא למחים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת:

על כל שיערה אחת יתחייב הנזיר מלקות כשקצץ אותה בהתראה כמו שנתבאר במקומו: אדא קטעהא בהתראה כמא תבין פי' מוצעה.

היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת:

אמרו פושט ולובש אינו כשיסיר אותו מכל וכל אלא כיון שפשט ראשו והחזירו וכמו כן כשעמד עליו כדי לפשוט וללבוש חייב על כל התראה ואפילו שלא נפשט:

קוי והוא פושט ולובש לים באן יזילה דפעה ואחרה בל מגד יכלע ראסה וירדה וכדלך אדא בקי עליה כדי לפשוט וללבוש חייב על כל התראה ועלי אנה לם יתגדד.

^a חלאקה B

¹ כן הוא בשני כ"י. ² חסר בהעת.

מכות פרק נ

יש חורש תלם אחת וחייב עליו שמנה לאוין החורש בשור ובחמור והן מוקדשין כלאים בכרם שביעית ויום טוב נזיר וכתן כבית הטומאה חנניה בן חכניאי אומר אף הלובש כלאים אמרו לו אינו השם אמר להם אף לא הנזיר הוא השם:

יכון אלהמאר הקדש^a אדא הקדישו לבדק הבית וקד עלמת נץ אלכתאב לא תעבד בככור שורך וכי ותעלמנא מנה^b גמלה אלקדשים אנהא אסורים בעבודה פלדלך חייב משום עבודה במוקדשין: על השור ועל החמור אחת משום חורש ככלאי בהמה ומלקות אחת משום עובד בקדשים וקוי כלאים בכרם יכון חייב שתיים משום זורע כלאים ומשום כלאי הכרם כמא תבין פי ספרי ובקיייה אללאוין ביניה וליס פי הדה כלהא איסור חל על איסור ואנמא הי איסורין כתירה אקתרנת בזמאן ואחד ולדלך לא ימתנע אן ינצאף אלי הדה לאוין גיראה כתירה פי דלך אלזמאן בעינה ומן אצולנא המחפה בכלאים חייב פלדלך אדא רד אלתראב ברגלה עלי אלשי משום לא תזרע כרמך כלאים.

יהיה החמור הקדש כשהקדישו לבדק הבית וכבר ידעת לשון המקרא לא תעבד בככור שורך וגוי ולמדנו על כל הקדשים שהם אסורים בעבודה ולפיכך הוא חייב משום עבודה במוקדשין. ועל השור והחמור אחת משום חורש ככלאי בהמה. ומלקות אחת משום עובד במוקדשין: ואמרו כלאים בכרם יהיה חייב שתיים משום זורע כלאים ומשום כלאי הכרם כמו שנתבאר בספרי. ושאר הלאוין מבוארים אין בכל אלה איסור חל על איסור אבל הם איסורים הרבה נכפלו בזמן אחד ולפיכך אינו מן הנמנע שיצטרפו אל אלו הלאוין זולתם הרבה באותו הזמן בעצמו. ומעקרנו המחפה בכלאים חייב ולפיכך כשהחזיר העפר ברגלו על הדבר בעצמו שורע כשהוא מהלך חייב משום לא תזרע כרמך כלאים:

אלדי זרע פי האל סירה חייב

כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנאמר במספר ארבעים מנין שהיא סמוך לארבעים רבי יהודה אומר ארבעים שלימות והיכן הוא לוקה את היתורה בין כתפיו:

לו קאל ארבעים במספר ללום כונהא כאמלה פלתקדימה במספר אנמא יריד בה אן לא יצרב גזאפא^c בל בערד מא קדר אחתמאלה כמא קאל כדי רשעתו וקוי בעד דלך ארבעים יריד בה אן נהאיה אלצרב ארבעין^d עלי מא גא בה אלנקל פיקולון אלהכמים אד ואלצרב אנמא הו קדר אלאחתמאל ולא יתעדי ארבעין פלא

אלו אמר ארבעים במספר היה ראוי להיותם שלימים ולפי שהקדים במספר רוצה לומר שלא ילקה בלא שיעור אלא במנין ידוע כפי מה שיוכל לסבול כמו שנאמר כדי רשעתו במספר¹ ואמרו אחרי כן ארבעים יכנו רוצה לומר עד ארבעים כמו שלמדנו מפי הקבלה [ואמרו]² הכמים ז"ל הואיל וההכאה היא כפי מה שיוכל לסבול ולא יוסף על ארבעים לא נבה ארבעים ונניח הכאה זו

a) A schlecht דש. b) Fehlt bei A, vielleicht ist noch ען ausgefallen. c) Beide Codd. גזאף. d) B אלארבעין.

¹ בהעת' נוסף "כלומר סוף ההלקאה" והוא חסר בשני כ"י הער', ונראה שצריך להיות בסמוך אחר "עד ארבעים". ² בהע"א "בדברי".

דרך שמירה כמו שבאר שהשמירה במיעוט נצרב ארבעין ונתרך הדין אלגלדה אלוהארה הכאה ראוי¹ ורבי יהודה אין דעתו כן ואין אסתהארא² כמא יבין אן אלאכל כאלהומה פי תקליל אלצרב לאום ור' יהודה לא ירי בדרך ואין הלכה כר' יהודה.

אין אומדין אוחו אלא מכות הראויות להשתלש אמדותו לקבל ארבעים לקה מקצת אמרו אינו יכול לקבל ארבעים פטור אמדותו לקבל שמנה עשרה ומשלקה אמרו שיכול הוא לקבל ארבעים פטור: עבר עכירה שיש בה שני לאוין אמדותו אומד אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה:

אעלם^b אן קולה תעי ארבעים יכנו לים יריד בה אנה יצרב ארבעין ולא בד ואנמא יריד בה אן גאיה אלהד ארבעין והו קולה לא יוסף ויצרב דון אלארבעין עלי קדר אחתמאלה מן חית לא ימות והו קולה כדי רשעתו כאנה יקול כדי כוחו על רשעתו ויודים אבדא פי דלך כאלתכפיה מתאל דלך אנה קדרה אלעארפון כאלאמונה וקאלוא אנה יחתמל עשרין סוטא ומן אצולנא אנה לא יצרב אלא עדרה לה תלת פלא יצרב ואחד ועשרין לכנה יצרב תמאניה עשר ועלי אנה יחתמל עשרין ועלי הדא פסם: וקולה אמדותו אומד אחד הו אן יסתונכ שתי מלקיות או אכתר פיקדרוה מתלא אנה יחתמל אתנין וארבעין פי צרב אתנין וארבעין ופטור מן אלגמלה אד ואוול אלתקדיר אנמא כאן הל יחתמל אלגמלה והי כדא וכדא סוטא^d או לא פאן קדרוה^e למלקות אחד פקט פיתך אלי אן יסתקל מן צרבה ויצרב תאניה קדר מא יחתמל איצא והדא אלפעל בעינה יפעל אדא עבר עכירה שיש בה לאוין הרבה עלי הדא אלחכס סואאן מן אעתבאר וקת אלתקדיר הל קדר כאתמאל אלגמלה או כאתמאל ואחד.

כיצד מלקין אותו כופת שתי ידיו לעמוד הלך ותלך ורזון הכנסת אוחו בכגרוי אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מוגלה את לבו והאבן נתונה מאחריו

הוי יודע שזה שנאמר ארבעים יכנו אינו רצונו לומר שילקה ארבעים [על כל פנים אלא רצונו לומר שלכל היותר ילקה ארבעים]² לא יותר והוא שאמר לא יוסף וילקה למטה מן הארבעים כפי מה שיוכל לסבול כדי שלא ימות והוא [אמרו כדי רשעתו כאלו אמר]³ לפי כחו על רשעתו ויש להקל בזה כגון שאמדותו היודעים במזגי בני אדם ואמרו שיכול לסבול עשרים הלקאות ומעקרנו שלא ילקה אלא [מגין שיוכל להשתלש אינו לוקה עשרים אלא לוקה]² שמנה עשרה ואע"פ שיוכל לסבול עשרים ועל זה הדרך תקיש: ואמרו אמדותו אומד אחד הוא כשנתחייב שתי מלקיות או יותר ואמדותו על דרך משל שיסבול שנים וארבעים [לוקה שנים וארבעים]² ופטור מן הכל כיון שתחלת האומד היה אם יכול לסבול הכל והם כך וכך הלקאות אם לאו ואם אמדותו למלקות אחת בלבד נניח⁴ אותו עד שיכריא ממלקותו ולוקה פעם שנייה כפי מה שיסבול גם כן וכמעשה זה בעצמו יעשה כשעבר עכירה שיש בה לאוין הרבה ועל זה דין שוה שיתכוננו בשעת האומד אם אמדותו לסבול הכל או לסבול אחת לאחת:

a) A אסתהאר, B אסתהאר. b) Die Erklärung dieser Mischna fehlt in A. c) Die Handschr. ויודך. d) Die Handschr. סוט. e) Die Handschr. קדרה, Hb אמדותו.

(¹) בדפוסים איתא, בא", אבל ככ"י העברי דבערלין נכון הוא. (²) הוספתי ע"פ כ"י הערביים. (³) כהעתי משובש הוא והוא שאמרו ל"י. בהע"א "יניח".

מכות פרק ג

חזן הכנסת עומד עליו ורצועה של עגל בידו כפולה אחד לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות עולות ויורדות בה :

<p>אלה השתי רצועות [הם רצועות]¹ של חמור לפי שעשה מעשה הבהמות יעניש בעורותיהן כמו שנאמר על דרך משל ידע שור קנהו :</p>	<p>הדה אלשתי רצועות הי רצועות של חמור לאנה פעל אפעאל אלבהאים יעאקב בלודרהא נהו מא קיל עלי גהה אלמתל ידע שור קנהו.</p>
---	---

ידה טפח ורחבה טפח מגעת על פי כריסו ומכה אותו שלישי מלפניו ושתי ידות מאחוריו אינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטת שנאמר והפילו השופט והמכה מכה באחת ידו בכל כחו :

<p>יהיה בבית היד של המלקות נקב שיהיו נתלים בו הרצועות וימשוך בו המלכה כשירצה ויקצר אותו לפי שאין לוקין לאדם אלא ברצועה שתגיע עד טבורו כמו שנזכר: ויגביה הרצועה בשעת ההלקאה בשתי ידיו ויכה בידו אחת לפי שזה יותר שלם בהכאה ויהיה המכה אדם משכיל ממוצע בכחו לא יהיה איש מתעורר ולא משתגע שיכה מכת נקמה באיש ההוא. וצריך שיכה שלישי המכות על לבו והשלישי בכתף האחת והשלישי בכתף האחרת והרמז בזה דאמר רהמנא והכהו לפניו כדי רשעתו [ובא קבלת חכמינו ז"ל לפניו כדי רשעתו ולאחוריו כדי שתי רשעיות]²:</p>	<p>יכון פי נצאב אלסוט תקב תדלי פיהא אלשראך כ"י ימדדל פי אלסוט מתי שא ויקצרה מתי שא לאנה לא יצרב שכץ אלא בסוט יצל אלי מלתמסה כמא דכר וירפע ענד אלצרב אלסוט בידיה גמיעא ויצרב בפרד יד לאן דלך אבלג פי אלצרב ויכון אלצארב רגלא עאקלא מעתדל אלמאקה לא יכון אהוג או מעתוה פי צרב צרב אנתקאם פי דלך אלשכץ וילום אן יצרב אלתלת פי צדרה ואלתלת פי הדה אלכתף ואלתלת פי אלכתף אלתאניה ואלאשארה אלי דלך קו תעי והכהו לפניו כדי רשעתו וגא אלנקל לפניו כדי רשעתו ולאחוריו כדי שתי רשעיות.</p>
--	--

הקורא קורא אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחזור לתחילת המקרא *ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' וחוחם והוא רחום וכפר עון וגו' וחזור לתחילת המקרא³ ואם מת תחת ידו פטור הוסיף לו רצועה אחת ומת תרי זה גולה על ידו נתקלקל בין ברעי בין במים פטור רבי יהודה אומר האיש ברעי והאשה במים :

<p>גדול הדיינין קורא אלה הפסוקים הנזכרים בשעה שמלקים את הלוקה והסמוך לו במעלה ימנה המכות והשלישי יצוה המכה לחכות ויאמר לו הכה כל זמן שיכה אם יהיה מספר</p>	<p>אכבר אלחכאם יקרא ענד צרב אלמצרוב הדה אלפואסק אלמדבורה ואלדי יליה פי אלמנולה יעד אלאכואט ואלתאלת יאמר אלצארב באלצרב ויקול לה אצרב טאל מא יצרב פאן</p>
--	---

(¹) חסר בהעת'. (²) בהע"א "ולא לאחוריו כדי רשעתו" ושובש הוא, עיין בגמ' ד' כ"ג. (³) חסר בשני כ"י.

י.מ. Beide Handschr. b) שוק. A a)

כאן אלעדד אלמצרוב ערדא כתרוא יבטי פי קרא-ה הדין אלפיסוקין ואן כאן ערדא יסרא יסרע ויתואניא מא קדר אן יתם אלקרא-ה מע תמאם אלצרב פאן לס ימכנה ותם אלקרא-ה קבל תמאם אלצרב חוזר לראש: ומעני נתקלקל אן יתברו פי האל אלצרב פקד תם הואנה ואללה תעי יקול ונקלה אחיך לעיניך פאדא חצלת אלאהאנה רפע ענה ואין הלי כר יהודה.

ההכאות מספר הרבה יתעכב בקריאת שני הפסוקים האלה ואם הוא מספר מועט ימהר ויכוין כל מה שאפשר שישלים הקריאה בשתשלם ההכאה [ואם אי אפשר לו והשלים הקריאה קודם שתישלם ההכאה]¹ חוזר לראש: ופירוש נתקלקל שיצא הרעי בשעת ההכאה וכבר נשלם בזיונו ורחמנא אמר ונקלה אחיך לעיניך וכוין שנתכוה נסתלק ממנו. ואין הלכה כרבי יהודה:

כל הייבוי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתם שנאמר ונקלה אחיך לעיניך משלקה הרי הוא אחיך דברי רבי חנניה בן גמליאל אמר ר' חנניה בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נפשו נטלית עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתונחן לו נפשו ר' שמעון אומר ממקומו הוא למד שנאמר ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם ואומר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הא כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר בעושה מצוה ר' שמעון בר רבי אומר והרי הוא אומר רק חוק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש וגו' ומה אם הדם שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן הפורש מהן על ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיוכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות:

קד תקדם לנא אן מלקות עם התשובה יסתגר אלכרת: וקי כל היושב ולא עבר עבירה² אדא אמכנה פעלהא ולם ימנעה מן פעל תלך אלעבירה מאנע בוגה גיר מראעא³ אלזמר אלשרעי נחו יוסף הצדיק ואשבחה ואת תעלם נץ אלחורה פי תמנע מן אבל אלדם כף ועד עלי דלך וקאל למען ייטב לך ולבניך אחרך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' פכף פי אל תמנע מן אללדאת אלזממאנייה אלעטימה אלתי אלזממאן כמביעתה מאיל נחואה כמא דכר ואלשרע הו אלדי נהא ענהא ריאצה⁴ לאלנפס חתי לא תסרף אכתר

כבר הקדמנו כי המלקות עם התשובה יכפר הכרת: ואמרו כל היושב ולא עבר עבירה הוא רוצה לומר שאפשר לו לעשותה ואין מונעו מעשותה בשום פנים וזלתי שמירת מצות התורה כגון יוסף הצדיק וכיוצא בו ואתה יודע לשון התורה והמנע אדם מאכילת הדם והיאך ייעד על זה למען ייטב לך ולבניך אחרך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלהיך כל שכן בהמנעו מן התענוגים הגופניים הגדולים שהאדם נוטה עליהן כמנעו כמו שזכר והתורה היא שהזיר³ שלא לעשותן כדי להרגיל הנפש שלא להוסיף על מה שהוא מדרך הטבע. [והלכה]⁴ כרבי חנניה:

ממא פי אלמבע והלכה כר' חנניה בן גמליאל.

רבי חנניא בן עקשויה אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

מעקרי האמונה בתורה כי כשיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצוות כראוי וכהוגן ולא ישחף

a) B ויתואבי b) Hier scheint 'עני' ausgefallen zu sein.

בשני כ"י הער' איתא כמו שכתבתי.

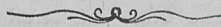
¹ חסר בהעת'. ² כן הוא בשני כ"י הער' ובמקום "ממנו" כתוב כ"י "הימנו". ³ בהע"א "שהזירנו". ⁴ בהע"א "ואין הלכה", אבל

מכות פרק ג

ועמה כוונה מכוונות העולם בשום פנים אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה כמו שבארתי לך הנה זכה בה לחיי העולם הבא ועל זה אמר רבי חנניה כי המצות בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה וממה שיורה על העקר הזה מה ששאל רבי חנניא בן תרדיון מה אני לחיי עה"ב והשיבו המשיב כלום בא מעשה לידך כלומר נודמן לך לעשות מצוה כהונן והשיבו כי נודמנה לו מצות צדקה על דרך שלמות ככל מה שאפשר וזכה לחיי העולם הבא ופירוש הפסוק ה' הפין למען צדקו [ה' הפין]¹ לצדק את ישראל למען כנ² יגדיל תורה ויאדיר:

ושש מאות מצוות עלי מא ילום וינבני ולם ישרך מעהא נרצא^a מן אנראין אלדניא כונה כל פעלהא לשמה מאהבה עלי מא כינת לך פהו יסתחק בהא חיי העולם הבא פקאל רי חנניה אן אלשראיע בכהרתהא לא כד להא^b אן תצה ללאנסאן ואחדה פי גמלה עמרה עלי אלזמאל פתבקי נפסה כדלך אלפעל וממא ידלך עלי הוא אלמצל סאל רי חנניה בן תרדיון מה אני לחיי העולם הבא פנאובה אלמגיב כלום בא מעשה לידך יעני הל אהפק לך עמל מצוה עלי מא ינבני פנאובה אנה אהפקת לה מצות צדקה עלי אתם מא תמכן פוכה בה לחיי העולם הבא ותאוויל אלפיסוק ה' הפין *למען צדקו ה' הפין לצדק את ישראל למען כן יגדיל תורה ויאדיר.

(¹) הוספתי ע"פ כ"י A. (²) בהע"א "כ"י". a) Die Codd. גרין. b) Die Codd. לה. c) Fehlt in B.

Handwritten text, possibly a title or header, mostly illegible due to fading.

Handwritten text, possibly a date or location, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a name or subject, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a list or notes, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a signature or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a title or header, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a list or notes, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a signature or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a title or header, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a list or notes, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a signature or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a title or header, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a list or notes, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a signature or date, mostly illegible.

Handwritten marks and numbers, including a circled '12' and some scribbles.

4438.

De 6689₄₀

MAIMONIDES COMMENTAR

ZUM

TRACTAT MAKKOTH

IM

ARABISCHEN URTEXT und VERBESSERTER HEBRÄISCHER ÜBERSETZUNG

HERAUSGEGEBEN VON

J. BARTH.

HEINRICH THORBECKE

BERLIN.

Druck von H. Itzkowski, Gr. Hamburgerstr. 18/19.

De 6689₄^o

